

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
"DR. FRANC SUŠNIK"
NA GRADU 1

62390 RAVNE NA KOROŠKEM

VIHARNIK

D 5622 / 2001

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.

LETO XXV — ŠTEVILKA 1

JANUAR 1993

POŠTINA PLAČANA CENA 80 SIT

NOVOLETNA RAZMIŠLJANJA

V preteklem 1992. letu je Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec poslovalo v zelo nestabilnih razmerah. Nova zakonodaja, ki naj bi urejala slovensko gozdarstvo, ni bila sprejeta, kar je povzročalo pravni nered in zmanjševalo učinkovitost našega dela.

Zakon o moratoriju na sečnje v delu državnih gozdov in zakon o denacionalizaciji, sta nam še naprej jemala delo. Četrtnina državnih gozdov je bila že vrnjena prejšnjim lastnikom. Zato smo morali še naprej zmanjševati število zaposlenih na vseh področjih dela. Mnogi, ki so odšli so se predčasno upokojili ali pa preusmerili v lastno pridobitno dejavnost. Za vse pa teh možnosti ni bilo, zato so morali na šestmesečno čakanje.

Vlaganja v gozdove so bila normalna samo pri gojenju in vzdrževanju cest v državnih gozdovih. Za vlaganje v privatne in državne »moratorijske« gozdove, je država prispevala le črtino potrebnih sredstev, ki smo jih dobivali od maja naprej.

Ob polletju je Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec prvič po 1963. letu doživelo korenito spremembo.

Gozdne uprave so od 1963. leta dvanajst let gospodarile celovito z gozdovi, ne glede na lastništvo. 1975. leta smo pod prisilo zakona ustanovili TOK-e in TOZD-e gozdarstva, ki so pomenili prvi korak nazaj pri takem celovitem gospodarjenju z gozdovi. Krepila se je samostojnost vsake enote in se povečevala neučinkovitost. Naslednji korak nazaj je bil narejen po sili zakona o zadrugah s preoblikovanjem TOK v zadruge in njihovo odcepitvijo od GG-ja. Gozdno gospodarstvo se je postopoma vsebinsko prilagajalo določbam novega predloga zakona o gozdovih. V začetku oktobra so bili zato oblikovani revirji po teritorialnem načelu. Na svojem območju sedaj revirni gozdarji ponovno opravljajo vsa gozdarska strokovna opravila v vseh gozdovih, ne glede na lastništvo. Oblikovanih je 37 revirjev, s povprečno površino 1.600 ha — ti pa so združeni v šest gozdnih uprav.

V Gozdnem gospodarstvu, oblikovanem po načelih javnega podjetja, bi morali doseči notranjo delitev dela. Prepričan sem kot sem že večkrat zapisal, da moramo ohraniti celovito gospodarjenje z vsemi gozdovi, ne glede na lastništvo. V zakonu predvidena cepitev gozdarstva na javno upravo in neko tako imenovano izvajalsko podjetje, pa je najslabša možnost za celovito gospodarjenje z državnimi gozdovi.

KAJ NAS ČAKA V LETU 1993?

Zakonskih podlag za normalno poslovanje še vedno nimamo. Morda bo novi parlament le sprejel dober zakon o gozdovih. Na naše delo bo tudi v tem letu vplival zakon o pre-

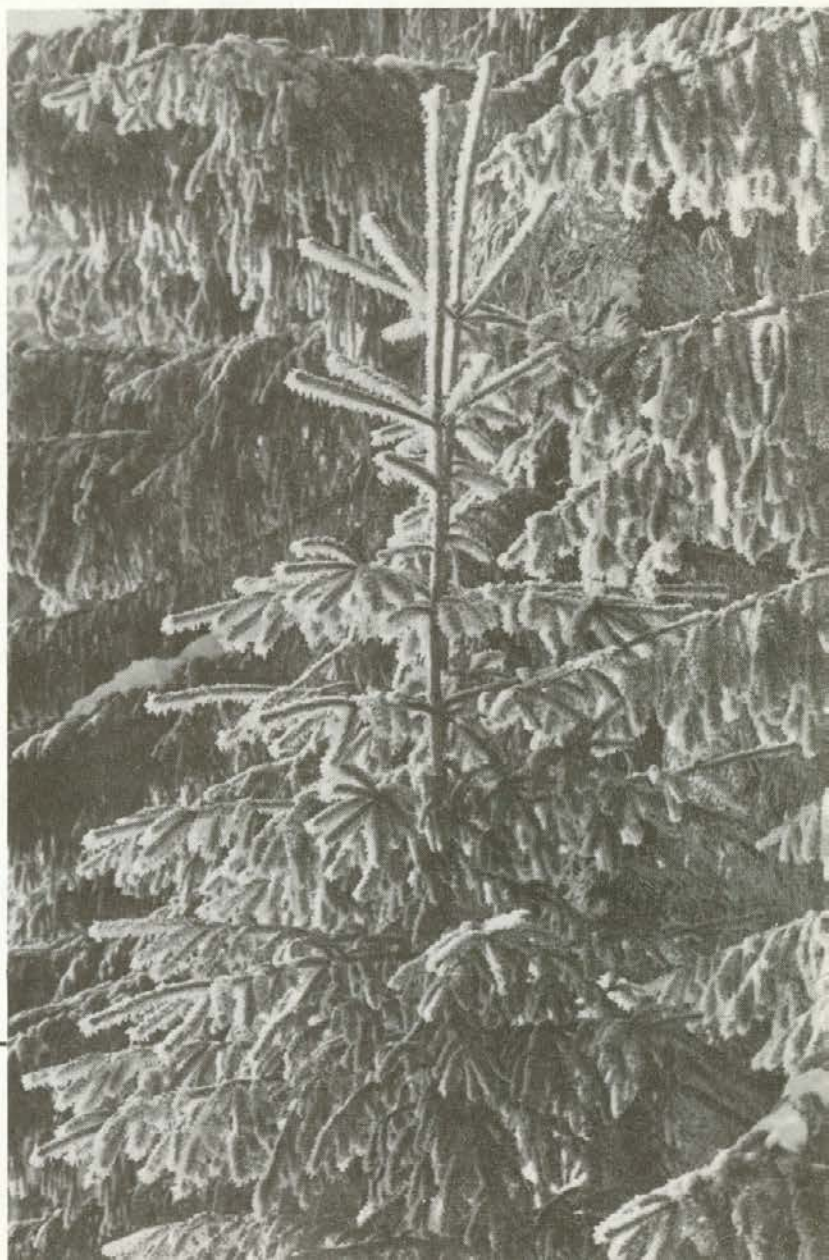

Foto: F. Jurač

povedi sečnje v delu državnih gozdov, zakon o denacionalizaciji pa tudi zakon o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov. Ta bo na novo uveljavil lastništvo države nad njenimi gozdovi, kar pomeni ponovno razpravo o renti.

Preden pa bo uveljavljena vsa zakonodaja, bomo poslovali na osnovi podobnih izhodišč kot v letu 1992.

V državnih gozdovih bo gospodarjenje potekalo po gozdnogospodarskih načrtih. V državnih »moratorijskih« gozdovih, bo Gozdno gospodarstvo izvajalo samo nujne sanitarne sečnje in vlaganja v gojenje in varstvo gozdov ter vzdrževanje gozdnih cest, v obsegu, ki ga bi financirala država.

V privatnih gozdovih bo gozdarska strokovna služba odkazovala v višini predpisanih etatov. Tu pričakujemo tesno sodelovanje gozdnih posestnikov.

Gojitvena vlaganja bo po dosedanjih predvidevanjih država sofinancirala v višini 70 % načrtovanih del, 30 % del pa bo moral opraviti lastnik gozda.

Vzdrževanje gozdnih cest predvidevamo na vseh cestah, država pa naj bi financirala večji del kot doslej.

Varstvo gozdov bo še posebno poudarjeno, saj nam grozi katastrofa, zaradi gradacije oz. množičnega razvoja malega in velikega smrekovega lubadarja. Tu bo nujno izredno vestno in natančno izvajanje načrtovanih ukrepov, ki bo možno sa-

mo ob dobrem sodelovanju gozdarjev in lastnikov gozdov. Denar za potrebna materialna sredstva bo priskrbel država.

Letos je pred nami še lastninjenje. Zaenkrat je gozdarstvo izvzeto, na področju transporta, proizvodnje strojev in naprav in pri gozdnih gradnjah pa se bomo ravnali po sprejeti lastninski zakonodaji.

Gozdno gospodarstvo bo ne glede na zunanje vplive, še naprej izboljševalo in racionaliziralo poslovanje. Čaka nas zahtevno delo, predvsem na področju organizacije. Storili bomo vse za čimboljše rezultate, na vseh področjih delovanja.

Pri sečnji, spravilu, transportu in predelavi gozdnih sortimentov, bomo posebej skrbeli za kvaliteto dela in za ohranitev ter izboljšanje gozdnih sestojev. Pri trženju gozdnih sortimentov in storitev se bomo povezovali z žagami in drugimi kupci, s tem pa krepili konkurenčno sposobnost za novo prihajajoče obdobje.

Vsem članom kolektiva Gozdnega gospodarstva, lastnikom gozdov, poslovnim partnerjem in zvestim bralcem VIHARNIKA želim poslovno uspešno leto 1993 in veliko zdravja ter osebne sreče. Želim tudi, da bi vse težave, ki nas čakajo, premagovali strpno, z več človečnosti in kulture v medsebojnih odnosih in spoštovanju drug drugega.

HUBERT DOLINŠEK

POHORSKI GOZD

Pohorje je pokrajina v trikotniku med Dravogradom, Mariborom in Konjicami. Je gorovje, ki pripada vzhodnim obronkom Centralnih Alp, zgrajeno iz »hladnih« kamnin in zato zelo prijazno za rast zdajšnjega smrekovega gozda. Tu je ena najbolj gozdnatih dežel v Sloveniji, saj je gozda v krajini kar do štiri petine. Povsod na toplejših legah je gozd izkrčen. Drobne svetlozelene lise so obdelovalna zemlja. S hriba v hrib se Pohorec pogovarja z daljavo. Le na vrhovih in prostranih zaravnih na pohorskem hrbtu je več površine brez gozda, porasle s travo imenovano baloh ali volčič, in s prostranimi mokrišči (npr. Lovrenška jezera). Svet, neprijazen za življenje, v njem lahko vzdržita le gozd in Pohorec. Pohorec, ker je od nekdanj navajen na skromno pogrnjeno mizo. Gozd, in to poseben, pa zato, ker je to edina samodejna naravna tvorba, ki je sposobna ustvarjati trajno okolje za življenje na prostranstvih Pohorja. O življenju tega gozda, v družbi s človekom, utripa pohorska krajina. Doživlja infarkte, pustošenja, oživlja in znova hira. Vse težave ji povzroča človek, brez njega, takšnega kot pač je, je bilo Pohorje zmeraj zdravo. »Brez človeka, takšnega kot je,« nad katerim se celo hudič zmrduje v pogovoru z Bogom, ko ga le-ta vpraša nekako takole: »Kako pa je ta človek na zemlji?« In Mefisto — hudič mu odgovori: »Mnogo boljše bi, namreč človek — ta mali Bog — živel, če ga le ti ne bi obdaril z umišljenim nebeškim sijem.«

IN KAKO ŽIVI POHORSKI GOZD DANES?

V nenehnem strahu, da bo spet prizadet, tako kot je bil že nekajkrat. Pa tudi sicer ni v najboljši formi. Preveč hudega je doživel v preteklosti. In v zadnjega pol stoletja si je le za silo opomogel. V čem je njegova življenjska moč pa tudi šibkost? Pohorje je spet porasel gozd, razširil se je od dna pa vse pod njegove vrhove, in to daje krajini življenjsko moč. Prav velika poraščenost je tisto, česar ne more nadomestiti nobena druga lastnost gozda. Gozdno oedejo Pohorja sestavljajo prostrani iglasti gozdovi, predvsem smreka z nekaj jelke. Tako »oblečeno« Pohorje pa je »ekstravagantno« le na videz, v resnici pa takšna obleka zelo pomanjkljivo opravlja svoje življenjske funkcije v krajini. Zakaj?

Smreka je drevesna vrsta, ki sestavlja po naravi prostrane gozdove, predvsem na visokem severu in v višjih delih Centralnih Alp. Tam uspešno opravlja svoje naporno poslanstvo, na Pohorju pa ne. Velikanske površine dolgočasnih smrekovih monokultur brez potrebnega debelega drevja, s koreninami le po površju, ne zmorejo pospeševati raznolikosti, ki je prvi pogoj za uspešno življenje pohorskega gozda pa tudi nasploh. Korenine smrek ne zmorejo orati v globino, prinašati življenja globlje v tla in tako pospeševati potrebne naravne rodovitnosti. Takšna plitva tla tudi ne morejo zadrževati vode na Pohorju, ki je sicer zelo vodnato, pa vendar ob suši suho. Gozd je sicer osrednji regulator vode v krajini pa na Pohorju odpoveduje prav v času, ko postaja voda tudi v Sloveniji usodno pomembna naravna dobrina. Tudi hudournne vode zadobijo na Pohorju poraslem s smreko, še večjo moč.

Pohorje je namreč dežela enkratnih potokov in rek, vendar se z njimi ni šaliti. Smrekovi sestoji Pohorja so nenaravno temni. Smreka dovoli le nekaterim vrstam da se naselijo pod njo. In ni zastoj nadškof kritiziral gozdarjev v zahodnonorveškem glavem mestu Bergnu, leta 1990, da češ, da je njihovo pospeševanje smreke nekulturno početje, saj je usmerjeno proti božjemu izročilu, da imajo vse vrste na zemlji pravico do življenja. Kritika je bila zelo učinkovita. Sicer pa delujejo prostrani gozdovi smreke na Pohorju zelo monotono, zato je tudi vprašanje, kolikšna je njihova resnična rekreacijska vrednost. Skrbno opazovanje to potrjuje. Sicer pa gozdno prostranstvo sprošča vse tiste, ki jim temačni gozd ne zbujata strahu.

Zdajšnji pohorski gozd ekološko ni najbolj primeren za polno življenje krajine, je pa zanimiv za pridelavo lesa. Vendar to danes ne zadošča, pa tudi pridelava lesa je v takšnem gozdu tvegana. Zaradi plitvo raslih korenin podirata drevesa veter in sneg. Suše slabijo življenjsko moč smreke, zato jo načenjajo lubadar, trohnoha v deblih in v zadnjem času škodljive snovi iz ozračja. Vsi ti naravni grobarji odstranjujejo smreko, ki je narava v tem prostoru ne želi, saj smreka ne more dovolj dobro opravljati življenjskih funkcij, ki so ji v naravi naložene. Smrekova — jelov gozd na Pohorju je torej zanimiva gozdna tvorba, ali pa tudi ne. Toda kako je nastal?

ZDAJŠNJI POHORSKI GOZD JE POSLEDICA ČLOKOVEGA POHLEPA IN SLABE VESTI

Prvotna podoba gozda v Sloveniji je bila povsem drugačna od zdajšnje. To velja še posebno za Pohorje. Slovenski gozd je doživel podobno usodo kot gozdovi drugje po Evropi. Njegovo pot je krojila človekova lakota po energiji. In kako je bilo s tem na Pohorju? Pohorje so v 7. stoletju še poraščali prostrani naravni bukovo-jelovi gozdovi, sestavljeni iz mogočnih dreves. Jelke je bilo nekaj več na pobočjih v Dravski dolini, vse višje proti platoju pa je bila moč bukve čedalje večja. Na posebnih mestih je uspevala tudi kakšna smreka, na južnih pobočjih pa so se v spodnjem delu pojavljali gozdovi s hrastom tam, kjer je dandanes razvito poljedelstvo in kjer že raste trta. Tako govore stari zapisi in raziskave cvetenega prahu, ki se je ohranil na pohorskih visokih barjih in drugje po mokriščih, saj so le-ta odlični muzej za ohranjanje cvetenega prahu različnih rastlinskih vrst.

Nekoč so v te kraje prodrle različne obrti kot so steklarstvo, železarstvo in pozneje žagarstvo. Zanje so potrebovali energijo in les za predelavo — za železarstvo lesno oglje, za glažutarstvo pa pepelico. Sajke na Dravi (splavila iz lesa, ki so ga transportirali), vodne riže iz oddaljenih pohorskih grabnov in višin pa pozneje južna železnica so korenito razgalile Pohorje.

Pisna poročila povedo, da je bilo na vzhodnem Pohorju sredi 19. stoletja le 30 odstotkov starega gozda in to 70 odstotkov golega in mladih gozdov nastalih na ogromnih posekah. Divje izkoriščanje je zajel velika prostranstva. Veleposesniki so poznali na začetku le golosek, gozda pa niso obnavljali. Velike krčevine so bile namenjene za pašo živine, predvsem volov, ki so jih uporabljali za spravilo lesa. Tako so nastale pohorske planje; te so se posebno na platoju zamočvirile, saj ni bilo gozda, da bi urejal vodni režim. Planjave, ki jih vidimo na Pohorju so še iz nekdanjih časov.

(Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje z 2. strani)

Povsem drugače pa je ravnal z gozdom kmet. Znano je, da so mnogi posestniki sekali najlepše drevje in devastirali gozd, ta pa si je kasneje le stežka opomogel. Iz teh časov je tudi izraz »kmečko prebiranje gozda«, kot sinonim nečesa slabega. V slabo zarasle gozdove je nato kmet še posegel in to z golosekom in spremenil gozd v reven pašnik. Posestva so propadala iz različnih vzrokov, menjavali pa so se tudi lastniki. In ko se je nekoč takšen kmet zadnjič vračal iz doline na svojo zapravljenost kmetijo, se je opotekel, padel v jarek in bil primoran popiti vodo, takrat je zamrmral: »Ko bi le vedel, da je voda tako dobra, da bi jo že poprej pil.« Staro ime (»po domače«) je ostalo, denar pa je pospravil zdajšnji poslovnež, ki pa so mu pravili takrat »gozdni mesar«.

Hittl, ki opisuje kalvarijo pohorskih gozdov in gozdnih posestnikov, omenja tudi primere varčnega ravnanja z gozdom na kmetijah, še posebno v Dravski dolini. Seveda, dokler ni prezvel posestva nekdo, ki je sledil opisani poti. Divjanje sekire po pohorskih gozdovih in posledice tega — goljenje in hudourne vode — vse to je gozdno prisililo oblast, da je omejila svobodo pri ravnanju z gozdom, posebno tisto, ki jo je kmet po letu 1948 narobe razumel.

S predpisi o strokovnem gospodarjenju so veleposestniki morali vpeljati sistem poljskogozdnega načina sečenj, tako da so na golosekih eno leto ali dve pridelovali žita in krompir. Semenu žit so primestali smrekovo seme in tako so nastale zdajšnje smrekove monokulture kot spomenik preteklega časa. Tako vsaj upamo! Tu in tam pa naleti popotnik na Pohorju tudi na bukov gozd ali kaj podobnega, vendar je le-ta kaj skromen potomec svojih mogočnih prednikov.

PRIHODNI GOZD NA POHORJU NAJ KAŽE EKOLOŠKO STISKO IZTREZNJENEGA ČLOVEKA — KI GA MEFISTO NE BO MOGEL VEČ OBIRATI PRI BOGU — UPAJMO!

Stoletja grobih poiskusov z gozdom je prineslo pohorskemu gozdarju in lastnikom gozdov izkušnje, kakršnih si ni mogoče pridobiti v laboratoriju in v učilnici. Edina prava učilnica je gozd. Posnemati bo treba naravo — le-ta pa bo pohorski iglasti gozd postopoma, ponekod celo brutalno, pospravila. Vrnili se bodo avtohtoni prebivalci. Njihov prihod ne naznanjajo fanfare. Najprej tisti, ki bodo pripravili življenjski prostor nekdanjim življenjskim vrstam; različne rastline, drobne živali, gljive idr. Na vsakem delu gozda bo ta proces drugačen in komajda predvidljiv. Pot vračanja bo zelo postopna, trda, previdna a zanesljiva. Gotovo pa bo nekoč bukev na mnogih mestih izstrebila smreko — pritepenko. In vendar to ne bi bilo prav. Gozdar želi smreko ohraniti, toda ne povsod. V takšni primesi z vrstami, ki se bodo vrnile naj bi se ustvarila neka medsebojna »tolerantnost« med vračajočimi se nekdanjimi domačini in tistimi, ki jih je pospeševal, ali koloniziral človek. Gre za mešani gozd, sestavljen iz številnih vrst. Takšnih, brez katerih narav gozda ne more, in tudi takšnih, brez katerih človek ne bi mogel krepiti različnih funkcij gozda kot so: les, voda in podobno. Takšno »podjetje« pa zahteva človeka, ki bo razvijal kulturo dela z naravo in njenim gozdom, in to iz roda v rod. Slovensko gozdarstvo je iz tega še opravilo sprejemni izpit za »Akademijo kulture dela z gozdom«, pri tem pa mora računati na nepredvidljivost časa in nevednost nekaterih politikov.

prof. dr. Dušan MLINŠEK

VIRI
Hittl, K.: Das Bachergebirge. Klagenfurt 1893

GOSPODARJENJE

REŠEVANJE PRESEŽNIH DELAVCEV

Po ločitvi GG Slovenj Gradec od LE-SNE Slovenj Gradec je bilo 1. 10. 1989 v GG zaposlenih 832 delavcev. Gozdno gospodarstvo je bilo organizirano v 4 tozde, 4 toke, 3 tozde spremljajoče dejavnosti in DSSS. Po sprejetju Zakona o prepovedi sečnje v gozdovih, ki so pod moratorijem, smo pričeli reševati problem presežnih delavcev.

30. 9. 1990 je bilo v GG zaposlenih 802 delavca in sicer:

— v neposredni proizvodnji (sekači, gojitelji, cestarji)	315
— delovodje z nepopolno sr. šolo	7
— gozd. tehniki	66
— ing., dipl. ing.	52
— šoferji	37
— mehaniki	57

administrativni in ek. fin. delavci

— delavci z visoko in višjo izobrazbo	14
— ekon. — administrativni tehniki	51
— nepopolna ekon. — oz. admin. šola	40
— čistilke, kuharice	22

ostali delavci

— delavci na liniji CLS, Meles, drevesnici, vratarji, skladiščniki	141
	<hr/>
	802

V analizi je bilo ugotovljeno, da ima 75 delavcev po različnih kriterijih glede

na starost, delovno dobo in kategorijo invalidnosti možnost upokojitve. Glede na finančno sposobnost podjetja smo reševali posamezne primere in postopoma zmanjševali število zaposlenih

1. 10. 1989	832
1. 7. 1990	795
1. 7. 1991	636
1. 7. 1992	544
30. 10. 1992	499

Pri tem moramo poudariti, da smo v vseh primerih reševanja presežnih delavcev iskali za delavca najugodnejšo varianto in po najboljših močeh zagotovili obliko socialne varnosti.

Upokojenih je bilo 126 delavcev (56 invalidsko upokojenih, 21 rednih in predčasnih in 49 dokupov).

Problem presežnih delavcev se je v vsej razsežnosti zaostрил ob sprejetju Zakona o denacionalizaciji. Do sedaj je bilo v vseh koroških občinah uspešno rešenih 55 zahtevkov za vrnitev odvzetega premoženja in vrnjeno je bilo ca 2.700 ha gozdov. Tako se je obseg dela ponovno zmanjšal, saj ca 100 ha pomeni eno delovno mesto manj.

Današnje analize kažejo, da je za obseg dela, ki nam ostaja, število 500 delavcev še vedno preveliko in nujno potrebni so naslednji ukrepi:

1. Za 155 delavcev iz neposredne proizvodnje bi ohranili celoletno zaposlitev tako, da delavci v zimskem času čakajo na delo. Zaposlili smo Ministrstvo za delo, da financira ohranitev celoletno zaposlitev. Iščemo način, kako

bi ti delavci pridobili status sezonskega delavca, torej da bi 9 mesecev opravljali svoje delo, tri zimske mesece pa bi bili prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje.

2. V zadnjem kvartalu je bilo v GG 77 delavcev opredeljenih kot trajni tehnološki višek. Da tem delavcem zagotovimo pravice, smo zaprosili ministrstvo za financiranje odpravnin, 6-mesečnega čakanja in dokupov. Pri tem se sklicujemo na člen 83. do 86. osnutka Zakona o gozdovih, ker so ti delavci postali presežni zaradi posledic vračanja gozdov po Zakonu o denacionalizaciji in Zakona o zadrukah.

3. Za 20 gozd. tehnikov smo zaprosili Zavod za zaposlovanje, enoto Velenje za sofinanciranje prekvalifikacije oz. dokvalifikacije. V to skupino so zajeti vsi gozd. tehniki, ki so opravljali delo revirnega vodje in imajo manj kot 25 let delovne dobe. Z Biotehniško fakulteto, oddelkom za gozdarstvo smo organizirali višješolski študij gozdarstva ob delu. Da bi čim bolj zmanjšali stroške izobraževanja, smo organizirali predavanja v Slovenj Gradcu. Predavanja tečejo že od 24. 10. 1992. Vsi gozd. tehniki, ki so študij vpisali, imajo realne možnosti, da kandidirajo na razpis Javne gozdarske službe in so začasno na ta dela že razporejeni.

V GG Slovenj Gradec predstavljajo velik problem invalidi, v vseh tozdih in DSSS jih je 36. To so invalidi II. in III. kategorije; njihovo delo je razkrojeno po vseh obratih od Mislinje do Črne in Radelj, zato ustanavljanje inv. delavnic ne pride v poštev.

Majda KLEMENŠEK

PRIJETNO SREČANJE

Ob koncu lanskega leta so se v Podgorju zbrali letos že na osmem srečanju kmetje, proizvajalci mleka in mesa. Namen vsakoletnega srečanja je, da se med seboj pogovorijo o težavah pa tudi o uspehih, s katerimi se srečujejo skozi vso leto. Težav seveda ne manjka, zlasti jih kmetje čutijo pri oceni mleka in pa pri odkupu živine. »Čeprav je težav veliko, jih skušamo skupaj rešiti, ker le s skupnimi močmi vidimo rešitev težav in problemov,« pravi dosednji predsednik mlekarskega odbora Marko Golob. Tudi za prihodnje so izvolili nov mlekarski odbor, za predsednika odbora pa izvolili Ivana Glasenčnika. F. J.

Marko Golob, predsednik mlekarskega odbora: »Probleme in težave smo sproti reševali. Novemu odboru pa želim veliko uspeha...«

Srečanje kmetov v Podgorju je trajalo do zgodnjih jutranjih ur.

foto F. Jurač

Vpliv prehrane krav na količino maščobe v mleku

Pri nas, pa tudi marsikje v svetu je vsebnost maščobe v mleku eden od odločilnih podatkov za plačevanje mleka. Zato je razumljivo, da rejci nameenjajo temu problemu veliko pozornost. V novejšem času se je način prehrane ljudi zelo spremenil. V skrbi za vitko postavo in zdrav način življenja živalske maščobe vse bolj izginjajo iz jedilnika. Vse bolj poudarjamo uporabo rastlinskih maščob, zelenjave, sadja in nemastne hrane. Tako je tudi pri mleku, saj mnoge mlekarnarje v svetu predelujejo mleko v mlečne napitke brez tolšče z visoko vrednostjo živalskih beljakovin. Temu primerno je urejeno tudi plačevanje mleka proizvajalcem, kjer merilo ni tolšča, marveč beljakovine.

Ker naše mlekarnarje zaenkrat še vedno plačujejo mleko po količini mlečne maščobe, je prav, da naše rejce opozorimo na dejavnike, ki vplivajo na odstotek tolšče v kravjem mleku.

V grobem jih lahko razdelimo v dve skupini: na genetsko pogojene vplive in na vplive okolja. Znano je tudi, da so velike razlike med posameznimi pasmami. Tudi starost živali pomembno vpliva na vsebnost maščobe v mleku.

Bolj pomemben pa je vpliv prehrane krav. Za nastanek maščobe v mleku sta pomembna surovi acetat in propionat, oziroma, v kakem razmerju se pojavita v vampu živali. Količina acetata, ki nastaja v vampu in je na voljo za tvorbo mlečne maščobe, pa je močno odvisna od sestave obroka, posebno ogljikovih hidratov in surove vlaknine. Iz celuloze (vlaknine) namreč pri fermentaciji v vampu nastaja zvečine acetat, iz škroba in sladkorja pa nastaja propionat. To pomeni, da mora biti v suhi snovi obroka za krave molznice najmanj 18 do 20 % surove vlaknine. Poleg količine surove vlaknine v obroku pa je zelo pomembna tudi struktura vlaknine. Mleta surova vlaknina daje manjši odstotek tolšče v mleku in obratno. Vzrok za to je spremenljiva fermentacija v vampu, ki se kaže pri nižji pH vrednosti (kislinski stopnji). V tem slučaju je razmerje med acetatom in propionatom ožje in posled-

PESEM O KOROŠKI, KOROŠKA V PESMI

1. MI SMO MI (Venček veselih koroških narodnih - prir. P. Kernjak)	4.42	6. KO B' JAZ VEDOVA (narodna iz Roža, po zapisu P. Kernjaka, prir. L. Kramolc)	2.00
2. BOM PA ZLEZU NA ČEŠNJO (Narodna iz Hodiš, prir. R. Gobec)	1.26	7. NA VISOČEM OBIRJU (prir. Z. Švikaršič)	2.26
3. NIČ VEČ NE BOM HODIL (prir. R. Gobec)	1.50	8. TAMKAJ ZA GORO (narodna iz Mislinjske doline, prir. C. Krpač)	2.20
4. DEČVA PA V HARTELCU (Koroška narodna, D. Bučar)	1.45	9. POJDAM U RUTE (Koroška narodna, prir. Švikaršič - Dev)	3.10
5. TRI LJUB'CE LJUBITI (splet pesmi iz Švikaršičeve zbirke)	3.25	10. JUHE, POJDAMO U ŠKOFČE (venček koroških narodnih pesmi, prir. P. Kernjak)	3.02

IZ SKUPŠČINE SLOVENIJE

dica tega je, da je maščobe v mleku manj. Vzrok za majhen odstotek maščobe v mleku je torej tedaj, ko je delež surove vlaknine v obroku premajhen ali struktura celuloze ni ustrezna. Razmerje med acetatom in propionatom naj bo med 2,4:1 in 2,6:1. Ožje razmerje se navadno pojavi, če živali pasemo na zelo mladi travi, kadar jim pokladamo velike količine koruze, in pesnih rezancev.

Tudi močna krmila vplivajo na vsebnost maščobe v mleku. Ker le ta v večini primerov poleg beljakovin vsebujejo lahko topljive ogljikove hidrate, se pri fermentaciji v vampu tvori propionska kislina. Posledica tega je zmanjšanje maščobe v kravjem mleku. Zato priporočamo, da koncentrate pokladamo v več obrokih in vedno po krmljenju s senom in silažo.

Tudi beljakovine v krmi vplivajo na odstotek tolsče v mleku. Če je v obroku premalo beljakovin, bo količina maščobe v mleku manjša. Pri preobilni oskrbi z energijo in beljakovinami se tolsča v mleku le malo poveča.

Večkrat se zastavlja vprašanje, kako sama maščoba v krmi vpliva na tolsčo v mleku. Če le ta v obroku presega 5 % sušine, deluje depresivno na mikroorganizme in s tem tudi na razgraditev celuloze in na sintezo acetata v vampu. Razmerje med acetatom in propionatom se zoži in posledica je padec tolsče v mleku.

Tudi krmljenje krav z rastlinami, ki vsebujejo veliko nenasitčenih maščobnih kislin kot so ogrščica, soja, koruza, močno zmanjšuje količino maščobe v mleku.

Iz vsega zgoraj opisanega sledi, da krma poleg genetske lastnosti živali bistveno vpliva na maščobe v mleku. Pričakujemo, da bo letošnja dolgotrajna suša, ki je povzročila izpad pridelkov voluminozne krme, pomembno vplivala na mlečnost in na vsebnost tolsče v mleku. Zaradi pomanjkanja silaže in sena se rejci odločajo za krmljenje s koncentratom in žiti, predvsem za koruzo in ječmen ter pesne rezance. Vsa našeta krmila pa vsebujejo premalo celuloze in veliko lahko topljivih ogljikovih hidratov. Posledica tega bo nižja vsebnost maščobe v mleku in s tem tudi cena. Zaradi tega vsem kmetovalcem priporočamo, da poleg krmljenja z žiti, pesnimi rezanci in koncentratom poskrbijo tudi za voluminozno krmo kot so seno, slama in silaža. Ta krma vsebuje veliko vlaknine, ki pa je, kot smo omenili pri prežvekovalcih nujna za normalno fermentacijo. Pri krmljenju samo s koncentratom in pesnimi rezanci bodo krave dajale sicer dovolj mleka, vendar bo tolsča v njem nizka in s tem tudi cena.

Ob koncu bi še enkrat radi opozorili, da je tolsča vedno osnova za plačilo mleka. Zaradi tega ne bo odveč, da rejci pri zimskem krmljenju krav upoštevajo zgoraj opisane nasvete, saj je le denar za prodano mleko merilo uspešnosti ali neuspešnosti reje krav.

Jože Pratnekar

Ko sem prvič stopil v hišo, kjer se kužeta gospodarstvo in politike, so me navdajali mešani občutki. Bal sem se, če bom kos nalogi, ki mi je bila zaupana v delegatskem sistemu. Pri volitvah v demokratični parlament pa mi je bila ta naloga ponovno zaupana, tako da sem v poslanski klopi predsedel skupaj 6 let in pol. Ob zaključku mandata je prav, da se ozrem nazaj na opravljeno nalogo. Kljub različnim ocenam medijev, več je bilo seveda negativnih, je bilo naše delo pestro. Zasedali smo pogosto, če je bilo treba tudi ponoči, ob vsakem vremenu, celo ob polni luni, kar je po mnenju nekega poslanca vplivalo na odločanje nekaterih poslancev. Večkrat smo bili bolj glasni kot bi bilo treba, tudi skregali smo se, kar nam je javnost zamerila. Pa vendar, prepričan sem, da je del našega vsakdanjika, doma je v vsaki bajti, celo med zakonci, ki se ponašajo, da živijo v idealnem zakonu!

Ta odgovorna in nevhvaležna funkcija nikakor ni lahka. Zahteva študij ogromnega gradiva, spremljanja dolgih, večkrat brezveznih in polemičnih razprav, opredelitev pri odločanju, kjer sta podani dve izbiri: strankarska disciplina in lastna presoja. Za mene n. pr. je vsaka seja pomenila 6 ur dolgočasne vožnje, največja žrtev pa je bila izguba časa, saj je s tem trpelo delo na kmetiji, ki je vselej padlo na ramena ostalih družinskih članov. Povrnjeni stroški za zamudo časa še zdaleč niso pokrivali dneve, ki je potrebnega za navadnega kmetijskega delavca!

Vendar bi bila ta nemajhna žrtev poplačana ob zavesti, če bi za področje, za katerega sem bil izvoljen, kot posameznik tudi nekaj uspel. Žal, ni bilo tako.

Kljub pričakovanju se tudi v naši demokratični družbeni ureditvi javno mnenje do kmetijstva ni spremenilo! Odnosi do kmeta in do vsega kar je kmečkega, so še vedno isti! To je že dedičina iz časov realsocializma, svoj delež pa je k temu dala še vsesplošna gospodarska kriza! Množica potrošnikov, ki težko veže en konec meseca z drugim, krivi za to stanje kmeta in mu zavida, ker še ni lačen. Stara resnica je, da je v vsaki krizi kmet tisti, ki je zadnji lačen! Toda to je samo ena, sončna stran medalje, druga senčna pa je slaba, te pa potrošniki ne vidijo ali je ne priznajo. V skupščinski hiši sem ugotovil, da vlada — bivša in sedanja — ni pripravljena sistemsko reševati kmetijsko problematiko, kot da to ne spada med ostale gospodarske panoge. Kratkoročno reševanje, gašenje požarov, to vodi k stihijski-

mu, ne pa k dolgoročnemu in trajnejšemu reševanju kmetijske problematike! Podoben odnos do kmetijstva so imeli tudi številni poslanci, kar je bilo zaslediti iz zasebnih pogovorov, iz razprav in pri glasovanju zakonov, ki naj bi urejali sodobno kmetijstvo. Ko je v Skupščini padel predlog, da se naj pri intervencijskem uvozu hrane z zakonom zaščitita doma pridelana hrana, je poslanka, ki je v sedanji vladi zasedla ministrski stolček, rekla: »Kako zaščiteni so kmetje!«

Na začetku mandata sem pričakoval, da bo imela naša demokratična oblast za kmetijstvo več poslušnosti, da bo Kmečka zveza, ki je imela v parlamentu 35 poslanskih sedežev, zmožna odločilno vplivati na izdajo tistih zakonov, ki so za sodobno kmetijstvo nujni. To se ni uresničilo in razočarani kmetje se vprašujemo, če bo treba to problematiko reševati res na ulici? Komu bo to v čast, komu v korist?! Kmetje smo bili vselej preglasovani, tako pri posameznih amandmajih, kot pri sprejemanju zakonov, ki bi bili v korist kmetijstvu. Zaman so bila naša zatrjevanja, da doma proizvedena hrana pomeni tudi neodvisnost naše države!

Glede na politično strukturo v novem parlamentu nikakor ni upati, da bo v našem gospodarstvu dobilo kmetijstvo mesto, ki mu gre! To bo neizogibno pokazal razvoj sam, žal pa bo takrat škoda velika.

Spoštovani bralci Viharnika! Že na začetku mandata sem ugotovil, da ste bili vi tisti volilci, ki ste odločali, da mi je bila zaupana ta odgovorna naloga. Kako uspešno sem jo opravljal, tega ne morem trditi, imam pa to zadoščenje, da sem jo jemal resno. Sej sem se namreč udeleževal redno, manjkal sem samo enkrat, ker mi je to preprečila gripa. Tudi predčasno nisem odhajal s sej, pa četudi se je bilo treba vračati domov v poznih večernih, nočnih ali celo jutranjih urah. Viharnik mi je služil za povratne informacije, koliko mi je to uspelo, presodite sami!

Kakor sem prvič stopil v Skupščino boječe, sem zdaj odšel ponosno v zavesti, da smo kot celota, za našo mlado državo Slovenijo naredili ne samo nekaj, ampak veliko!

Ob koncu mandata se vam, spoštovani volilci, še enkrat zahvaljujem za izkazano zaupanje, vsem pa želim tudi zdravo in uspešno 1993!

Ajnžik

PO PODKRAJU NAD MEŽICO JE ZADIŠALO

»Tečaj peke kruha? Ja, kaj pa bo meni, saj kruh pa ja znam peči?« Takšne in podobne odgovore sem dobivala, ko sem obveščala kmetice iz območja Mežice, da bom v okviru izobraževanja kmečkih gospodinj organizirala tečaj peke kruha. Pa je vseeno uspelo.

V četrtek, 19. novembra smo se ob 12. uri dobile pri kmetu Enciju Podkraju nad Mežico. Prišlo je kar 17 kmetic. Še posebej je razveseljivo to, da se je tečaja udeležilo precej mladih gospodinj. Tečaj je vodila g. Prajner, učiteljica slaščičarstva in pekarskega iz Srednje živilske šole v Mariboru.

Po krajšem uvodnem razgovoru so si kmetice pripasale predpasnike in praktično delo je pod strokovnim vodstvom steklo. Pod njihovimi rokami je nastalo kar sedem vrst kruha in sicer: rženi, ajdov, mlečni, koruzni, poletni zeliščni, sončnični ter ovseni. Poleg tega pa so pripravile še pustne krofe in posebno vrsto peciva v obliki rogljičkov, imenovano CROISSANTS, ki je menda »obvezno« na francoskem jedilniku. Mogoče bo pa sčasoma tudi pri nas, saj je zelo primerno za zamrzovanje. Zelo hitro se tudi speče, potem pa še toplo tako prijetno diši in hrusta, da...

Ko je bila peč ravno prav razgreta in ko je testo začelo kipeči čez rob posode, je gospodinja vse izdelke skrbno vložila v peč. Med tem časom, ko smo čakale, da bo pečeno, so se kmetice učile izdelovati žemlje, raznih vrst briošev, makovk, pletenic. Učiteljica je izdelala še vrtnico, prašička in parkelja, ki je bil pravi lepotec.

Nekoliko ohlajen kruh smo razrezale in učiteljica nas je poučila, kako se kruh strokovno ocenjuje in kako se lahko izogmemo najpogostejšim napakam pri peki kruha.

V poznih večernih urah smo tečaj uradno in neuradno zaključile. Bilo je prijetno in koristno. Dobila sem vtis, da so kmetice zadovoljne in da to ne bo zadnji tečaj na tem koncu Mežiške doline. Že po novem letu bi rade pekle peciva in morala sem obljubiti, da bom tečaj organizirala. K sodelovanju ste vabljene vse kmečke gospodinjice, ki bi si rade pridobile slaščičarske izkušnje.

Na koncu pa še to! Vsa dogajanja tega dne je g. Jože Penec posnel na video kaseto, ki bo na razpolago pri svetovalni službi.

Svetovalka
C. A.

NAŠI JUBILANTI

Meseca januarja preznjujejo

10 let dela

Jože CAMLEK, maljši,
Gozdarstvo Črna

Franc PRIKERŽNIK,
CLS Otiški vrh

20 let dela

Marjan JEROMEL,
CLS Otiški vrh

30 let dela

Ivan ŠTUMPFL, Gradnje

GLOBJE OD SEDANJOSTI

*Sedim v krčmi in počasi pijem,
v krčmi, kjer nikogar ne poznam,
zaželim si včasih biti sam,
da v samoti si moči razvijem.*

*Misli v preteklost mi hite,
kaj izgubil sem, mi je vse znano,
da sam sem kriv, mi tudi ni neznano,
po toči res zvonit' prepozno je.*

*Kar prepozno je, je izgubljeno,
to je stara res resnica ta,
saj pomagati se več ne da,
le spomin je to, kar je dobljeno.*

Zlatko ŠKRUBEJ

Cestnikovi mami so čestitali

97-LET CESTNIKOVE MAME

Cestnikova mama Antonija Slemenik iz Mislinje je praznovala visok življenjski jubilej — 97 let. Njena življenjska pot je bila vseskozi trda in težka. Klub visoki starosti e še pred leti rada odšla na njivo, najraje pa je cepila drva. Ko so ji lansko leto operirali oči, ji vid dela še nekaj težav, vendar upa, da se ji bo po operaciji zboljšal. Ob koncu lanskega leta so Cestnikovo mamo obiskali predstavniki društva invalidov Mislinja, (na sliki) ki so ji za novo leto čestitali ter ji izročili novoletno darilo. Foto: F. Jurač

TEŽKA MLADOST DVEH SOŠOLCEV

S sošolcem Luko in Treziko smo se pred drugo svetovno vojno skupaj guli šolske klopi, le da sta imela ona dva še več izostankov kot jaz, saj sta živela s starši visoko v planinski mežnariji sv. Urbana na Košenjaku, na višini nad tisoč tristo metrov. Navzdol do perniške šole je bilo treba brusiti pete kar do bri dve uri, posebno še pozimi, kadar je bil visok sneg. Večkrat je oče nataknil krplice na noge ter jima utiral gaz dol do šole. Večkrat pa zaradi slabe obutve nista mogla iti v šolo.

»Okrog cerkve in mežnarije je bila lepa trata, nekaj niže na vzhodni strani pod vrhom pa je bila sredi gozdne jase njivica, kjer smo pridelovali krompir, zelje ter drugo drobno zelenjavo za pujsje. In še majhen vrtiček je bil ob hiški. Žito pa smo imeli posejano pri kakšnem kmetu in vse je bilo treba odslužiti z dninami. To tlako je povečini opravila mati, oče pa je bil tesar in je prislužil kakšen krajcar za najnujnejše ter za najemnino.

Ob življenju na tem vrhu je največji problem predstavljala voda, ki je bila dobrih petsto metrov niže od doma. Le največjo umazanijo je mati izpirala doma v topli vodi, vse perilo pa je izpirala doli pri studencu, tudi solato je morala nositi prat dol k studencu, nazaj grede pa je na glavi nesla še težak škaf vode, v eni roki pa solato. In kadar je šla mati na dnino h kmetom, sva morala z bratom nanositi vode za potrebe celega dne, tudi za koze in pujsje, ki smo jih redili. Še dobro, da smo imeli manj teh živali, sicer bi bila potreba po vodi še večja. Pozimi, kadar je bilo več snega, smo za druge potrebe topili sneg, le za kuho je bilo treba donášati vodo od studenca. Kdor si ni skuil takšne tlake, si skoraj predstavljati ne more, kakšno trpljenje je to bilo, a vendar je bilo življenje znosno, dokler ni bilo vojne.

Leta 1944 so k nam začeli zahajati partizani in kljub revščini jim je mati postregla, kar je pač imela na zalogi. Prinesli so tudi ranjenca in mati mu je previjala rane, on pa je zelo stokal. Ti dohodi so bili čestokrat vidni

na gostem planinskem mahu in težko jih je bilo prikriti Nemcem, ki so večkrat hajkali po tem vrhu. Bilo je na začetku novembrskih dni leta 1944. Mati je šla v dolino po nakupih, kar smo pač dobili na karte. Še sreča, da je oče bliže doma napravljajl drva in je prvi opazil Nemce, ki so šli proti našemu domu, midva z bratom sva nekaj metrov vstran zlagala drva, priteklo je k nama in rekel: »Zbežimo globoko v gozd«. V hiši so našli materino prijateljico Marijo Perko, ki je občasno stanovala pri nas, nekaj časa so jo zasliševali, nato pa so ji zabičali, da se ne sme ganiti iz hiše. A ko je starka zavohala dim ter neko prasketanje, si je sezula čevlje, jih zagnala skozi okno, potem pa je v nogavicah ucvrla skozi vrata na plano. Nemci so streljali za njo, a je niso zadeli ter je srečno ubežala gotovi smrti. Naš skromni domek pa nam je tik pred zimo pogorel.

Mati, ki se je po običajni poti vračala proti domu, bi se lahko hudodelcem na daleč izognila, a so je nič hudega sluteč spotoma zgrabili ter jo odgnali v dravograjske zapore in jo po nekajdnevem mučenju neznanu kje ubili. Midva z bratom in oče pa smo vso to dolgo in hudo zimo tavalili od strahu po gozdovih in votlinah vsi prezeblji kot divje zveri vse do konca vojne. Le poredko smo si upali k dobrim ljudem, ki so nas podpirali s hrano. Zelo težko je bilo naše življenje v pomanjkanju med tujimi ljudmi v Avstriji, kamor smo se zatekli. Šele po nekaj letih se nam je življenje uteklo, ko so nas tuji ljudje sprejeli med svoje.

Tu sva si z bratom ustvarila družine, in pri meni je preživel jesen življenja tudi oče,« je povedala Trezika, ki je sedaj že babica in živi v Sobotah v Avstriji. Kadarkoli se ozrem na vrh proti novi cerkvi sv. Urbana se mi znova prebudijo spomini na težko in grenko mladost, pa tudi na lepe trenutke, ko smo živelj iz ljubo mamico v svoji sredini.

Ludvik Mori

Štefanija Krivonog: »V življenju je treba vse potrpeti...«

LESNIKOVA MAMA

Ko je Lesnikova mama, Štefanija Krivonog iz Sel, praznovala 80. rojstni dan, so se na slovesnosti zbrali njeni otroci, vnuki, pravnuki in številni prijatelji, da ji zaželijo še vrsto let zdravja in sreče.

»Težka je bila moja življenjska pot. Bila sem hčerka matere samohranilke. Moja mama je veliko služila pri kmetih,« pripoveduje Lesnikova mama. »V šolo sem hodila le nekaj mesecev in sem se le malo abecede naučila. Potem, ko sem se priženila na Lesnikovo kmetijo, me je mož učil brati in pisati. Poleg mene je naučil še enega pastirja, ki je takrat služil na Lesnikovi kmetiji. Računam bolj slabo, pišem in čitam pa zelo dobro.

Danes na stara leta mi prav pride, ko lahko prebiram časopise. Najraje berem Kmečki glas, rubrika »Pisali ste nam, mi je izredno všeč, pa tudi Viharnik je moj prijatelj...«

Tako pravi Lesnikova mama. Njena življenjska pot je bila, ko se je leta 1936 poročila in prišla na Lesnikovo kmetijo, vse skozi trda. Rojevala je otroke, prala in likala je na roke, zato ima danes, ko je sprememba vremena, hude bolečine po sklepih.

Kljub trpljenju na kmetiji se danes pri svojih 80. letih dobro počuti. Vesela je, ko jo obiščejo otroci, rada ima vnuke in pravnuke. Ob številnih čestitkah za jubilej ji tudi mi iskreno čestitamo.

F. Jurač

Sošolka Trezika

Po uspešni turneji po Združenih državah Amerike in Kanade v mesecu juliju lanskega leta, je oktet Lesna iz Slovenj Gradca zaključil praznovanje ob 15-ti obletnici delovanja, z izdajo video kasete pod naslovom MI SMO MI. Na kaseti je posnetih deset koroških ljudskih pesmi, ob tem pa je prikazana lepota naše Koroške pokrajine. Ljubitelji koroških narodnih pesmi, lahko kaseto kupijo v Mladinski knjigi v Slovenj Gradcu in na Ravnah na Koroškem ter v prodajalni DUO in Elektrotehni v Slovenj Gradcu.

PESEM O KOROŠKI, KOROŠKA V PESMI

45 LET PIHALNI ORKESTRA SLOVENJ

Pihalni orkester Slovenj Gradec je v teh dneh praznoval 45 let svojega obstoja in delovanja. V ta namen se je krajanom Slovenj Gradca predstavil z jubilejnim koncertom dne 13. decembra 1992 v športni dvorani v Slovenj Gradcu. Člani orkestra smo bili tega dne prijetno presenečeni, saj so krajanji, pa tudi drugi povabljeni gostje zelo presenetili in počastili ta naš jubilej z množičnim obiskom, kar predstavlja za orkester svojevrsten rekord, saj v vsej svoji karieri ne beleži takšnega obiska na svojih prireditvah.

Kot je krajanom več ali manj poznano, je bil orkester ustanovljen leta 1947, ko so se zbrali glasbeno nadarjeni delavci Tovarne meril in pričeli z učenjem. Le nekaj ustanovnih članov je bilo takšnih, ki so v preteklosti že imeli opravka z muziciranjem, večina pa je bila čistih začetnikov. Tovarna meril je dolga leta nudila godbi osnovne pogoje za delovanje. Godba pa je delovala pod okriljem sindikata te tovarne. Z leti so se razmere spreminjale in narekemale drugačno organiziranost godbe, saj so se vanjo vse več vključevali krajanji izven tovarne. Zato je godba kasneje postala samostojno kulturno društvo in si takšen status ohranila vse do danes.

Godba, oziroma orkester nikdar v svoji karieri ni imel ustreznih prostorov za svoje delo, saj se je potikal po raznih dvoranih in jedilnicah. Pred nekaj leti je s pomočjo IS občine dobil v najem skromen prostor ter si ga z lastnimi močmi opremil do takšne mere, da je delo za silo omogočeno in ne motimo nikogar, vendar še daleč nismo zadovoljni, kar predstavlja trenutno največji problem. Prizadevamo si najti ustrezen prostor, vendar so izgledi slabi.

Orkester je trenutno zelo pomlajen in šteje največ članov v svoji karieri, kar pomeni, da se mu obeta ugodna prihodnost in za kar gre zahvala Glasbeni šoli Slovenj Gradec, od koder prihajajo mladi.

Seveda pa so kadrovske težave kljub temu prisotne, zlasti pri nekaterih težjih

ALNEGA

SLOVENJ GRADEC

instrumentih, kar Glasbena šola ne izobražuje, saj se mladi za te preprosto ne odločajo.

Orkester redno spremljajo finančne težave. Zahvaljujemo se razumevanju zaposlenih delavcev, ki odvajajo del osebnega dohodka za vzdrževanje orkestra. Le na osnovi tega dejanja je finančna situacija premagljiva, saj poleg tekočega poslovanja, ki pobere ca. 70 % vseh zbranih sredstev, letno nabavljamo 4 do 6 novih instrumentov in se tako zahvaljujemo vsem delavcem za razumevanje. Menimo pa, da nas, tako podjetja, kot posamezniki, v obratni smeri premalo koristijo, ali pa ne poznajo ugodnosti, ki jim jih ponujamo. Orkester je bil v preteklosti večkrat deležen izredne pomoči od podjetij, zlasti pri

nabavi opreme. Kriza v gospodarstvu pa zmanjšuje tudi te možnosti.

Orkester pa tudi po koncertnem obdobju nima najkrajšega predaha, kajti nas čaka mnogo težja naloga, kot je bila izvedba jubilejnega koncerta. Orkester se namreč redno udeležuje tekmovanj v okviru Zveze slovenskih godb. Od tega trenutka dalje namreč že potekajo priprave za omenjeno tekmovanje, ki bo spomladi leta 1993. To je zelo zahtevna naloga in cilj orkestra je, da obdrži doseženo stopnjo zadnjega tekmovanja.

To pa je zlata plaketa v drugi kakovostni skupini.

Orkestru so v njegovi karieri dirigirali različni dirigenti. Žal, naše mesto kljub bogati glasbeni tradiciji in kljub številnim izšolanim krajanom tega profila, ne premore dirigenta domačina, ki bi orkestru zagotovo prispeval določene kvalitete po meri našega kraja. Zadnja 3 leta dirigira orkestru Peter Waltl iz Mute, absolvent Pedagoške akademije Maribor, smer glasba.

B. T.

Ob tej priložnosti so posamezniki prejeli GALLUSOVE plakete in druga priznanja. Naš sodelavec Tone Berdnik je prejel priznanje ZKO za dolgoletno organizacijsko delo v orkestru

LEOPOLD KUZMAN 1906—1992

Na šentflorijanskem pokopališču v Doliču smo se le nekaj dni pred novim letom poslovili od Leopolda Kuzmana. 17. oktobra 1906 se je rodil v vitanjski Paki. Ni še dopolnil 15 let, ko si je že poiskal delo med pohorskim holcarji. Dolga leta je delal kot gozdni delavec. Z zaslužkom v gozdu in s prihranki si je kupil skromno kočjo z nekaj zemlje na Paki, katero je vse dotlej dokler so mu dopuščale moči lepo in skrbno obdeloval. Leta 1930 se je poročil s

Šmohorlakovo Frančiško iz Kozjaka. V zakonu so se jima rodili štiri otroci, vendar sta dva sinova umrla že v otroških letih.

Ko sta leta 1980 praznovala zlato poroko, je bil za Leopolda in Frančiško najsrečnejši dogodek v življenju. Dočakala sta tudi biserno poroko in tudi tedaj sta veselo zaplesala. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

F. J.

JOŽE KANOVNIK

Nihče ni vedel, da se bo tvoja življenjska pot tako hitro končala. Ko smo zvedeli za tvojo vse prerano smrt, smo vsi onemeli in se spravevali. Ali je to res? Ko ti je pred 36 leti pri Kanovnikovih na Paki nad Mislinjo stekla zibel, kot šestemu otroku, ti je bilo lepo. Lepa so bila

tudi tvoja mladostna leta, saj si dorašal sredi zelenih pohorskih gozdov. Imeli smo te radi, zato je nedadna izguba še tako huda in boleča.

Ohranili te bomo v lepem in nepozabnem spominu.

F. J.

BOLEČ SPOMIN

Oj, ti naš Joži Apat! Kam si odšel od nas? Čemu je ravno pred sv. večerom morala tvoja družina občutiti tvoje slovo? Ali res, ni v človeškem življenju niti malo sreče?

Kmet Anžet v Starem trgu je bil tvoj korak otroštva, korak, ki si ga namerjal v svet! Lep je tvoj rojstni kraj, lepo razgled iz gradu, ki pod svojim vznožjem prikazuje ta košček lepote slovenske zemlje! A kot vsaka ptica zapuša svoje gnezdece,

tako si tudi ti odhitel v svet, da spoznaš življenje. In to življenje je hotelo, da si spoznal Prednikovo Tončko z Vrh pri Slovenj Gradcu. Leta 1963 sta si ustvarila topel dom, ki je bil sreča Jožetu in Aniti, cvetu vajine sreče! Delo doma na kmetiji in še v železarni na Ravnah, težko delo, trpljenje je dovolilo kruti boleznini, da si odšel od nas, star komaj 54 let.

Joži! Človeka kot si bil ti, dober do vsakega, odprtega srca nikoli ne umre, temveč večno živi v nas, ki smo te cenili!

Viktor LEVOVNIK

MARKOVIMA OČETU IN MAMI V SPOMIN

S pomladjo prihaja življenje, marsikdaj z njo tudi odhaja. Mesec maj, simbol porajajočega razcveta življenja po zimskem počitku, bo ostal zapisan kot mesec, v katerem se je končala pot davnega začetka. V tem mesecu sta končala svoji življenjski poti na domačiji Markovih v Golavabuki oče Karel pred 18. leti in mati Frančiška letos.

Za skupno življenjsko pot sta se odločila pred 52. leti. Z vero v boljšo bodočnost sta si ustvarila dom, z žuljavimi rokami pa prigrisodarila posestvo, ki jima je dalo dodatnega navdih in moči za prenašanje življenjskih bremen. Dobro in slabo sta delila s šestimi otroki in jih vzgojila v pošteno ljudi. Živ-žav ob domačem ognjišču je postajal postopoma vse tišji, življenjska pot pa ju je pripeljala v jesen življenja, kjer sta se veselila sadov napornega

dela in bila v oporo mladima gospodarjema. Napori, ki so bili marsikdaj preobremenjajoči, so pustili svoje sledi, življenjska radost pa je bila še vedno deljiva kot nekoč, pa čeprav je na vrata občasnno potrkala bolezen. Vzajemni življenjski počitek pa jima ni bil naklonjen prav za dolgo, saj je po nekaj letih ugasnilo življenje očeta Karla. Mati Frančiška je ostala na domačiji ter se z vdanostjo obeh veselila gospodarjenja v koraku s časom, dokler ji življenje ni izpilo še zadnji atom energije.

Draga starša Markova, vsi ki smo vaju poznali, se vaju bomo spominjali kot dobrosrčnih in skromnih ljudi, ki sta bila pripravljena vsakomu ustreči. Naj vam pojo večno pesem vetrovi iz pohorskih gozdov.

Njuni

TEPEŽKANJE

Res škoda, da v preteklih desetletjih vsakokratni spomini niso imeli vstopa med javne medije in starejši ljudje so odnesli mnogo lepih, ali manj lepih spominov na običaje med seboj v grob. V naši dobi odraščanja smo se otročaji že od sredine novembra dalje veselili Miklavža, Božička kakor tudi tepežnega dne, 28. decembra. In že dolgo prej smo preštevali dneve do teh naših otroških praznikov, ko bomo dobili darilca, čeprav skromna. Da bi se kaj ohranilo v pisani besedi, sem sklenil opisati spomine iz otroških let.

Mati, ki je bila Žižpretova hči iz Ojstriške fare mi je pripovedovala, da je pri njih med prvo svetovno vojno in še nekaj let po njej ob ugodnem vremenu prišlo tudi od 30 do 40 tepežkarjev, ki so bili razdeljeni na večje ali manjše skupine. Ob slabem vremenu je bilo tepežkarjev znatno manj. Več jih je prišlo povsod tam, kjer so bili bolj obdarjeni, pa če-

prav le z jabolki, orehi, suhimi hruškami, sledil je še kos potice, in bolj revni so dobili še kos rženega kruha pa tu in tam še kakšen krajcer. Vse to je bilo za mnoge že pravo bogastvo, česar današnja mladež niti vzeti ne bi hotela. Revnejši otroci pa so v takratnih časih le ob takšnih priložnostih prišli do priboljškov. V naših krajih je bila tudi navada, da je prvi tepežkar dobil poleg drugega tudi klobase. Tepežkanje je bilo tu na Kobanskem in Koroškem med zadnjo svetovno vojno in desetletje po njej, ko je bilo še pri marsikateri kajži ali kmetiji več otrok, kot jih je sedaj v vsej fari. Tudi sam sem rad šel tepežkat, ne toliko iz potrebe po dobrinah, pač pa, da sem bil v družbi tepežkarjev. Ob tepežkanju pa je bilo treba zraven kaj povedati. Eni so znali povedati lepe verze, drugi pa so samo mahali s šibo in šepetali ali kričali: rešte se, rešte zdravi, veseli k novemu letu. Kaj kmalu sem opazil, da tisti, ki znajo lepše ver-

ze na pamet, dobijo boljšo nagrado in sem se tudi sam potrudil, da sem se naučil verza, ki ga je znala mati še iz otroških let. Naj še povem, da je bil na lepe verze še posebej pozoren sosed Rihčan, ki je bil tudi gostilničar. Verz, ki sem se ga naučil, se glasi: »Rešite se rešite se zdravi veseli, da bi še mnogo let srečno živeli, da bi vam Bog zdravja dal, angel varuh na strani stal, da bi vas čuvala nebeška mati Jezusova zdaj in pa na vekomaj Bog vam podeli sveti raj.

To so torej spomini na tepežkanje. Da ne govorim o slabih obleki ali obutvi in visokem snegu, smo vseeno radi šli tepežkat. Tudi odrasli so se ob prvem srečanju tepežkali med seboj s šaljivimi in hudomušnimi besedili. Žal je dandanes ta običaj že skoraj povsem izginil in tudi otrok je v planinah zelo malo.

Ludvik Mori

SPOMINI OB KONCU LETA

Včasih radi rečemo, da je sedaj vse drugače, kot je nekdanje bilo. To je v neki meri tudi res, ker se pač časi in ljudje spreminjajo. Zagotovo pa to drži za zime in zimsko vreme. Zdi se mi da so se tudi zime zadnjih dvajset do trideset let močno spremenile, in niso več take kot leta prej, nekako nimajo več prave stalnosti. Spominjam se, da tega včasih ni bilo.

Ohladilo se je že novembra in pričelo zmrzovati, tako da je tam okrog sv. Miklavža, ko je ponavadi pričelo snežiti, zapadel sneg že na dobro zmrzlo zemljo, da smo lahko šli na delo in otroci v šolo. Zime so bile dolge, suhe in ponavadi je vladal hud mraz. Čez dan pa je bilo sončno in jasno, da se je sneg malo omeščal, ponoči pa je zmrznil, tako da je dobil trdno skorjo in je »držal«, kakor smo takrat rekli, in je bil pravi užitek hoditi po njem kar tako počez, ne pa po ozkih in globokih gubah.

Ob hudih zimah smo rekli, da je mraz, da drevje poka. To sem pozneje pri svojem delu v gozdu večkrat tudi sam doživel, ko je po hitrem navalu mraza drevo počilo in se je slišalo kot strel iz puške. Drevo je dobilo razpoko, ki se je potem od zunaj zarastla, ostala pa je notranja razpoka, temu smo rekli da je bilo drevo »zimopočno«, kar je bila velika tehnična napaka in je hlod izgubil veliko svoje vrednosti.

Zime so včasih trajale nepretrgano vsaj tri mesece, in navadno po novem letu, ko so se poti utrdile in je po cestah nastal pravi »saninec« je nastopil čas za »furmane«. Že zgodaj zjutraj ob treh ali

štirih so se odpravili iz Suhega dola, Razborja in celo iz Podgorja v plešivške planine, odkoder so vozili les na Suhodolško žago. Lepo je bilo poslušati zvončkanje zvoncev, ki so opozarjali, da pride »fura«, ki je bila včasih dolga tudi do dvajset metrov ali pa še več, in si se ji moral ogniti v globoki sneg. Malo manj romantično pa je bilo, kadar je šlo kaj narobe. Če se je kak »štos« lesa odbil ali odvezal, ali pa so se strudom naložene sani z lesom obrnile in je bilo treba vse nanovo naložiti. Takrat pa so navadno vsi stopili v »španovijo«, da so nesrečniku pomagali preložiti, nato pa so spet veselo odpeljali naprej.

Zelo rad se spominjam zim iz svojih šolskih let. Takrat ni bilo zimskih počitnic kakor sedaj. Imeli pa smo prosto od božiča pa do novega leta. V šolo sem imel eno uro hoda, to je iz Kristavca pa do Razborja; najprej po strmem bregu v dolino k Ronečemu mlinu, nato pa spet navkreber mimo Planinšeka, kjer so me čakali sošolci Kristina, Štefka in Justin, nato pa smo nadaljevali pot v hrib proti šoli. Včasih smo tudi zamudili, kar so potem kaznovali z »zaprtjem«, to je, da si moral ostati po šoli tako dolgo v razredu, kolikor si zamudil.

Ponavadi pa nam je učitelj g. Zidar oprostil, ker je vedel, da imamo za seboj dolgo in slabo pot, in ker smo bili drugače dobri učenci. V šolo smo hodili obuti in oblečeni bolj skromno, v glavnem iz obleke iz domačega »hodnega« platna in iz volne. Obuti pa smo bili v glavnem v lesene, doma narejene coklje, ki pa so morale biti dobro podkovane z močnimi žebli, da so dalj trajale. Spo-

minjam se še naših takratnih »coklarjev«, to so bili med drugimi v Razboru stari Grbišnik, v Suhem dolu pa stari Domin.

Čevlje smo lahko obuli samo v res hudem mrazu, ali pa ob nanovo zapadlem visokem snegu. Moram reči, da so imele coklje tudi svoje dobre strani. Ponavadi so žebli, s katerimi so bile coklje podkovane, hitro izpadli, in potem so bile coklje najboljše drsalke, pot iz Razbora pa do Ronečega mlina pa eno samo drsališče, kar pa seveda ni ugajalo starejšim ljudem, ki so po tej gladki poti zelo težko hodili.

Pa še eno prednost so imele coklje pred čevlji za nas šolarje: pri naših šolskih bojih in pretepih so lahko služile za dobro samoobrambo, če pa si moral bežati, pa si jih enostavno brnil z nog, in nihče, ki je bil obut v nerodne čevlje, te ni ujel. Ko danes opazujem našo šolsko mladino na cestah, toplo oblečeno in obuto v škornje in bunde, ko čakajo na svoje šolske avtobuse ali druge prevoze ter jih primerjam z našo generacijo, vedno znova ugotavljam velikansko razliko in napredek, in prav je tako, saj je to končno sad našega skupnega dolgoletnega dela in truda. Vendar pa mi bodo moja šolska leta kljub takratnim težkim in skromnim razmeram ostala za vedno v najlepšem spominu.

Tudi v zadnjih tridesetih letih, pa še dalje nazaj se spominjam par hudih zim z ostrim mrazom in veliko snega. Ena takih je bila zima leta 1951–1952, ko je začelo snežiti takoj po novem letu in je neprestano snežilo skoraj 10 dni. Snega je bilo toliko, da so se pod njim marsikje rušila ostrejša kmečkih hiš in skednjev. V Suhem dolu in v Razboru smo si pomagali tako, da smo sneg s strehe »rezali«. To smo naredili tako, da smo z dolgimi vrvmi sneg na strehi po plasteh

(Nadaljevanje iz 11. strani)

spodrezali, tako da je potem zdrsnil s strehe. To je bilo naporno in nevarno delo, vendar se je splašalo, ker smo s tem rešili marsikatero kmečko streho.

Potem sta bili še dve hudi zimi, prva zima 1962—1963. Takrat so nam visok sneg in plazovi zaprli za celo zimo cesto Plešivec—Suhidol in smo jo lahko šele v začetku marca očistili z buldožerjem snega, kamenja in podrtega drevja, ki je z obeh bregov zdrsnilo na cesto in v jarek. Druga huda zima pa je bila 1967—1968. Visoki sneg je zapadel že pred novim letom. Takoj po praznikih smo cesto Suhidol—Plešivec—Kal—Planje z rolbo očistili, nakar se je vreme ustalilo in je skoro dva meseca pritiskal hud mraz. Snega je bilo toliko, da so si morali sekači v gozdu napraviti prave rove in jaške, da so lahko pričeli podirati.

Po cesti si vozil kot po predoru in od avta se je videla samo streha. Zaradi stalnega hladnega in sončnega vremena se je snežna skorja strdila in prav lahko je bilo hoditi po vrhu. Tista zima se mi je kljub visokemu snegu in hudemu mrazu zdela prav lepa. V službo v Plešivec sem hodil iz Slovenj Gradca, in sicer do Suhega dola z mopedom, potem pa kar počez čez Potoško frato na Kal in v Kopo, kjer smo pač delali, potem pa na Plešivec in po Kaštelskem jarku nazaj v Suhidol.

Iz teh zimskih časov priobčujem tri slike in sicer je to naš Plešivčan Mirko Horvat pri kleščenju drevesa in njegova zasnežena hišica v Plešivcu.

Od takrat so se zime iz leta v leto spreminjale. V gozd je pričela prodirati mehanizacija. Gozdni traktorji so bili opremljeni z napravo za čiščenje snega, tako da so se gozdne poti lahko sproti čistile. Uvedli so se prevozi na delo in življenje in delovni pogoji so tudi za »holcarje« postali lažji in lepši.

Rudi Rebernik

Jadranka Lesjak z malim Jurčkom

PRVA MAMICA V SLOVENJ GRADCU

Če bi sodili po tem, da se je sedem minut po polnoči na novega leta dan v slovenjegraški bolnišnici rodil deček, bo letošnje leto izredno dobro. Srečna mamica malega Jurčka, ki je ob porodu tehtal 3.780 gramov, dolg pa je bil 53 cm, je 29-letna Jadranka Lesjak, bančna uslužbenka iz Petrovc v Savinjski dolini. Srečni mamici naše iskrene čestitke.

V letu 1992 se je v slovenjegraški bolnišnici rodilo 1345 dečkov in deklic.

F. Jurač

PUŠČAVNIK VALENTIN

Ko sem v mesecu oktobru hodila tam okrog po Graški gori, sem od daleč zagledala razvaline gradu, ki mu pravijo VIDERDRIS. Takrat sem se spomnila na puščavnika, ki je v teh razvalinah živel in delal.

To je bil puščavnik Valentin, ki se ga še mnogi prav dobro spominjajo. Saj je živel od tega, da je nabiral zdravilna zelišča in iz njih delal razna mazila in čaje.

Ljudje iz okoliških vasi so ga ob nedeljah in raznih praznikih obiskovali, mu prinesli hrane in ga poslušali, ko jim je svetoval razna zdravila. Od tega je tudi živel.

S časoma se je od tam preselil v Hudo luknjo in tam ravno tako živel. V Hudi luknji je potem hudo zbolel za jetiko, ker še takrat ni bila ozdravljiva je 1931 leta moral umreti še mlad.

Vprašali se boste, kaj je tega mladega Valentina privedlo do tega, da je postal PUŠČAVNIK.

Veste v bivši Jugoslaviji se revni in bogati niso smeli ljubiti med seboj. Ravno ljubezen je bila vzrok, da se je umaknil svetu in postal puščavnik. Rodil se je v številni družini in si

kot mlad fant poiskal službo pri premožnemu gospodu, kot lovec. Ta Gospod pa je bil vdovec in je imel edino hčerko Anico, ki jo je čuval kot zenico svojega očesa. Ljubezen pač ne izbira in tako se je vnela med Valentinom in Anico. Tako sta se dogovorila, da se srečata ob gozdu, kjer bo on prišel kot lovec, ona pa ga naj počaka. Oče je oprezoval za hčerko kam gre. Prišel je na mesto, kjer sta že bila mlada dva, vzel je puško in nameril, da ustrelji Valentina, a namesto njega je zadel svojo lastno hčer naravnost v srce.

V naročju Valentina je mlada Anica izdihnila in od takrat dalje je Valentin živel kot puščavnik, saj nikjer ni imel več obstanka, povsod je videl le svoje dekline Anico, ki je morala tako mlada umreti.

To, kar sem napisala, mi je pripovedoval njegov brat Ferdinand, ki je bil ponosen na njega, a sedaj že tudi njega ni več. VIDERDRIS sem leta 1940 dejansko sama obiskala in takrat je še bilo na zemlji njegovo ležišče, same preparele cunje. Dejansko njega nisem poznala, pač pa njegove brate in sestre.

Stefka Melanšek

Glasilu VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERŠIČ.

Naklada: 3500 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1992.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 se šteje Viharnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

CERKEV SVETEGA AHACA

Mislinjska dolina je bogata s cerkvami. Iz vseh vrhov nas pozdravljajo s svojimi zvoniki. Nekatere se ponašajo s častitljivo starostjo. Ena takšnih naj bi po ljudskem izročilu bila cerkev svetega Ahaca v Mislinji v župniji svetega Ilje. Ta podružnična cerkev, leži par sto metrov pod farno cerkvijo, ob glavni cesti Slovenj Gradec—Velenje. Streha iz kamnitih plošč je na novo prekrita, vse druge imajo opečno kritino. Eden redkih krovcev, ki še to znajo, živi v Šmiklavžu pri Slovenj Gradcu. Tudi zato posebne žeblje za pribijanje ploščic na leseno podlago je bilo težko dobiti. Tudi šiljast zvonik z enim samim zvonom je ves obložen s kamnitimi ploščicami. Pred obzidjem, ki obdaja cerkev, poleg železnih vrat, stoji kapelica.

Posebnost notranjščine je lesen strop nad ladjo. V devetnajstih uokvirjenih podobah je naslikan po en angel. Vsak drži v rokah po eden predmet, uporabljen pri Kristusovem trpljenju. Na primer: možno s tridesetimi srebrniki, bič, trnjevo krono, in tako dalje. V glavnem oltarju pa sta poleg svetega Ahaca še na levi sveti Anton — puščavnik in sveti Boštjan, zgeboden s puščicami. Ne bi se spuščal v zgodovino cerkve ne v čas nastanka, to bi prepustil strokovnjakom, ampak na ustno izročilo o tej cerkvi, ki je še posebno zanimiva. To se prenaša iz roda v rod in je škoda, da bi prenehali in bi jih zadušil moderni čas, v katerem je za takšne stvari vedno manj zanimanja.

Naši predniki so trdili, da je bila ta cerkev zgrajena že v dobi pokristjanjevanja Slovencev. Mnogi sedaj trdijo, da v 14. stoletju. V tej cerkvi naj bi že maševala sveta Ciril in Metod, ko sta potovala skozi te kraje. Ta cerkev naj bi bila tudi farna cerkev, ko so današnja farna cerkev svetega Ilje prezidovali iz prvotne kapele in jo stalno povečevali do današnje oblike in je postala farna cerkev.

Nato so se v cerkvi svetega Ahaca uvrstile razne samoiniciativne pobožnosti vaščanov Vovkarij pozneje Straž, potem Mislinje, danes pa spet Vovkarij. Pred stranskim oltarjem kipom Marije z detetom so vsako nedeljo popoldne v maju prirejali večernice z molitvijo rožnega venca in litanije matere božje s prepevanjem starih nabožnih ljudskih pesmi. Od začetka vojne tega danes ni več.

Želo staro pa je tudi čiščenje svetega Antona — puščavnika kot priprošnjika za zdravje pri živini, posebno prašičih. Ta je upodobljen na oltarju kot kip s svinjo ob nogah. Na njegov god in na naslednjo nedeljo je bilo in je še danes v tej cerkvi bogoslužje. Z jerbosom je ključar pobiral darove v mesu, največ v klobasah — prekajenih seveda. Tako bi

si zagotovili blagoslov pri vzreji prašičev. Te darove so potem v veliko zabavo licitirali v vaški gostilni, pri tedanjem Kolandru. Ta navada obstaja še danes, le da mesne darove ne prodajajo več na licitaciji ampak jih uporabljajo za malice pri cerkvenih popravilih. Večinoma pa že namesto mesa dajejo v dar denar.

Nekoč se je veliko govorilo, da je pri vratih obzidja okoli cerkve pokopan denar v zlatu. Mnogo je bilo pripovedi, da so ljudje nekoč pred Turki zakopavali dragocenosti, zlatnino in nakit v zemljo, predno so se skrili v gozdove Pohorja ali okoliških hribov. Ta denar naj bi cvetel na sveto in kresno noč v obliki planetov. Mnogi so potem kopali na teh mestih, da bi obogateli. Ko so se dokopali do zaklada, je zagrmelo in zaklad se je pogreznil v globine. Te zaklade ima v lasti hudič in jih ne pusti vzeti. Tako so videli cveteti denar tudi pri tej cerkvi. Mladi fantje so ga šli neke noči odkopavat. V šentiljski gostilni so tisto noč pili vaški možje. Zvedeli so, kaj se dogaja pri Ahacu. Eden si je poveznil čez glavo velik lonc in tulil v njega. To je tako grozno odmevalo v noč, da so jo kopači v strahu popihali. Od tedaj si nihče ni več drznil ponoči k cerkvi.

Zanimivost te cerkve pa je tudi velika slika svetega Krištofa na zunanji steni cerkve proti cesti. Svetnik je bil na prejšnji sliki upodobljen kot velikan, ki z izrivanim drevosom v roki nosi čez reko na rami majhnega dečka. Ta slika naj bi bila delo slikarja Langusa iz šestnajstega stoletja, upodobljena po naslednji legendi.

Sveti Krištof, močan velikan, je ruval drevesa z rokami in jih uporabljal za pa-

lice. Preživljal se je s tem, da je prenašal čez reko, ki je nihče drug ni mogel prebresti, ljudi in še kaj drugega. Ob reki je imel svojo bajto.

Nekoč ga pride prosit majhen deček, da bi ga nesel preko reke na drugo stran. Krištofu se ni zdelo vredno, da bi nosil otroke čez reko pa še najbrž zastonj. »Samo tebe ne bom nosil, ni vredno. Pa še to, s čim mi boš plačal pot? Saj si se najbrž izgubil. Počakaj, da pride še kdo!« Deček odgovori: »Nikogar ne bi mogel nositi poleg mene, kajti zelo sem težak. Če me poneseš, ti ne bo zastonj, dobil boš plačilo!« Velikan se zakrohota: »Šaliti se pa znaš!« Potem pa je dobre volje posadil dečka na rame, izruval drevo za palico in stopil v reko. Čim dlje je stopal, težji je deček postal. Z veliko muko ga je spravil na drugi breg. Kaj tako težkega še ni nosil nikoli. »Kdo si?« ga vpraša ves začuden. Deček odgovori: »Nosil si samega božjega sina Jezusa. Za plačilo boš postal moj služabnik in učenec« in je izginil. Krištof se je dal poučiti o veri in krstiti in postal je svetnik.

Ta se slika zaradi starosti in poškodb ni dala restavrirati. Dali so jo na novo naslikati slikarju Stojanu Graufu. Slikar pa je uporabil drug motiv. Krištofa je naslikal z dolgo brado, ki globoko sklonjen pod težo dečka prečka reko. Krajanji so se pod vodstvom ključarjev cerkve izkazali. Cerkev je dobila novo fasado in je od znotraj lepo pobeljena in generalno očiščena. V taki sveži in novi podobi spada med najlepše v zgornji Mislinjski dolini in je vsem okoličanom v ponos. Novo fasado je letos 18. julija blagoslovil škof Franc Kramberger skupno z obhajanjem lepe nedelje, ki prej zaradi del ni mogla biti.

V naslednjih letih načrtujejo še razna druga olupševalna dela okoli cerkve.

Po ljudskem izročilu
Jože KRAJNC

UMETNICA SUHEGA CVETJA

Marija Zdovc iz Šmartna pri Slovenj Gradcu je že v otroških letih pričela izdelovati suho cvetje in vence iz raznobarnega krep papirja. Te umetnosti se je naučila od svoje matere. Tudi danes Marija rada sede in iz papirja izoblikuje vrtnico, zvonček in še vrsto drugih lepih cvetlic, ki po nekod še danes lepo krasijo križe v kotih kmečkih hiš. Na sliki: Marija Zdovc pri izdelavi umetnega cvetja.

F. J.

BOLNIK

*Ko ležim v postelji beli
ves utrujen in bolan,
otožno gledam skozi okno
v lepi beli zimski dan.*

*Lepe bele so snežinke,
je narava kot bel prt,
dolgo te ne bom več gledal,
ker prihaja bela smrt.*

*Prideš kot snežinka bela,
ki med snegom se zgubi,
in izgineš neopazno
kakor sneg, ki se stopi.*

*Vsako leto zima pride,
na spomlad se sneg stopi,
vedno se ljudje rodijo,
bela smrt pa jih kosi.*

IVAN HAMUN

PO VOLITVAH

*Meni se večkrat zgodi,
da se mi v glavi zvrtili:*

*Če poštar prinese penzijo
in hkrati ček za telefon.*

*če žena me vpraša po denarju,
če moram stopiti k zobarju,*

*če spomnim na loto — sedmico,
če moram v soboto v mesnico,*

*če peljem skozi rdeč semafor,
mi vso kri požene navzgor,*

*če avto na ridi zanaša,
če me policaj kaj povpraša,*

*če srkam za šankom merlot,
če gledam sosedo čez plot.*

*Zdaj se mi nič več ne zvrtili,
zdaj se mi vse skupaj drži —
kar sem jih obkrožil,
izvoljenih ni.*

Andrej Šertel

MALI OGLASI

KMETJE

Včasih ste na kmetijah uporabljali lesene hrastove sode za shranjevanje sadjevca, vina, kisa in kislega zelja. Danes pa vse to lahko shranite v posodi iz nerjaveče pločevine (prokrom). Čiščenje teh posod je enostavno in praktično. Cisterno 100- in 170-litrsko, opremljeno s pipo, lahko kupite pri **Jožetu**

Lampretu v Šmartnem 36 pri Slovenj Gradcu. Pokličete pa lahko tudi na telefonsko številko 0602 53-683.

**DOPISUJTE
V GLASILO**

Pa povejte, če nismo fotogenični...

Foto: F. Jurač

PO OTVORITVI OBVOZNICE

Po otvoritvi slovenjegraške obvoznice so vse ulice v mestu označili za enosmerne. Vozniki so bili zmedeni in marsikateri se je hotel popeljati skozi mesto še kar po starem.

POLICAJ: »Kako pa vozite, gospa? Kaj ne vidite znakov?«

VOZNICA: »Oprostite, no. Jaz vendar gledam na cesto, kako vozim, ne pa znake. Ne utegnem oboje hkrati.«

Andrej Šertel

ALOJZ PAVLIČ 1917—1992

Tiho, nepričakovano in mnogo prezgodaj je ugasnil v večni počitek. Ko je vse pospravil in postoril pri živini, je prišel v kuhinjo, da bi se malo odpočil, tedaj pa se je zgrudil in umrl. Njegovo srce je oddalo zadnjo kapljo krvi, potem pa je za vedno obstalo. Nihče ne more verjeti, še zlasti ne njegovi najdražji, da ljubečega moža in skrbnega očeta Alojza Pavliča iz Sodnjega Dolca ni več.

V Stranicah pri Vitanju mu je 16. junija 1917 leta stekla zibel. Njegova otroška, pa tudi poznejša leta, so bila težka in že takrat je dobil delovne navade, ki so ga vse življenje vodile in spremljale. Zelo mlad se je zaposlil kot gozdni delavec in dolga leta je bil zvest gozdu, saj mu je tisti čas to delo prinašalo edini vir za preživljanje. Po dolgih letih dela v

gozdu se je zaposlil pri Cestni upravi in kot cestar je vse do svoje upokojitve skrbel, da so bile ceste vedno lepo urejene, v zimskem času pa pravočasno splužene.

Leta 1941 se je poročil in z ženo Genovefo sta si lepo uredila v Brodejevi koči v Breznu nad Vitanjem zakonsko ognjišče. Po nekaj letih sta se preselila v Župančevo kočo v Spodnji Dolič. V zakonu se jima je rodilo sedem otrok. Trije so umrli zgodaj, kar je bil za pokojnega Alojza še posebno težak in hud udarec. Najlepsi življenjski trenutek pa je za pokojnega Alojza in njegovo ženo bil prav gotovo leta 1991, ko sta v krogu svojih otrok in prijateljev praznovala zlato poroko. Pokojnega Alojza bomo ohranili v lepem spominu.

F. Jurač

IVAN JESENEK 1942—1992

ni upravi Crna, leta 1969 pa se je za stalno peselil v Mislinjo in se zaposlil na gozdni upravi. Tu si je ustvaril tudi družino. Z ženo Faniko sta imela v zakonu sina Slavka.

V času zaposlitve na naši gozdni upravi je opravljal vsa gozdna dela od pogozdovanja, poseka in spravila lesa, pri čemer je pokazal veliko spretnosti. Posebej spreten je bil pri delu z gozdno mehanizacijo, saj je obvladal skoraj vsa vozila in imel potrebne izpite. Stalno je sodeloval v organizaciji sindikata in delavskega svetu.

Pa še eno dobro vrtilno je Ivan imel. Zelo rad je pomagal ljudem pri različnih opravilih, zlasti pri pravljanju kurjave in gradnji hiš. Nikdar ni odrekal usluge, če je le bilo v njegovi moči in če je imel čas, za kar pa ni zahteval plačila.

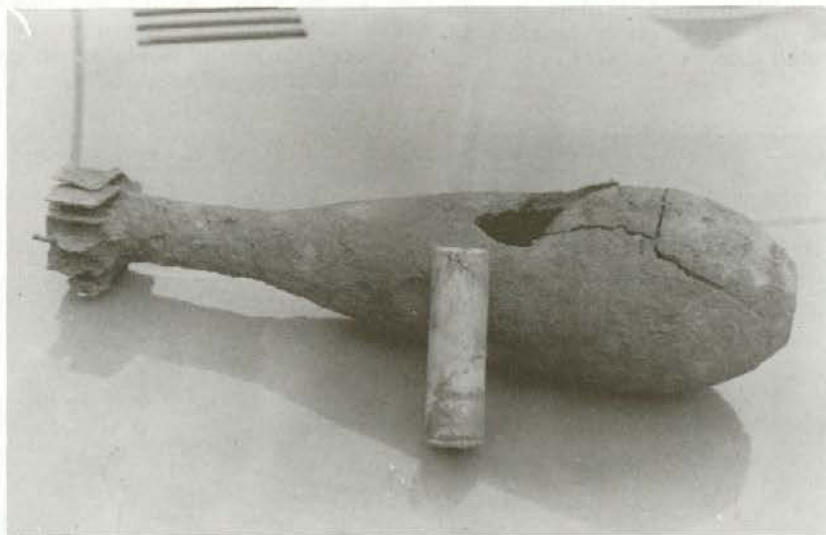
Kljub klenemu in močnemu telesu ga je zdravje vedno bolj zapuščalo, zato se je moral leta 1991 invalidsko upokojiti. Slabšanju zdravja je veliko pripomogla tudi smrt žene Fanike.

S smrtjo Jeseneka Ivana gozdna uprava Mislinja spet prehitro izgublja enega svojega nekdanjega sodelavca.

IVAN LEKŠE

Vest, da je umrl naš dolgoletni sodelavec Ivan Jesenek, nas je presenetila. Ko se je zadnjikrat vrnil iz slovenjgraške bolnišnice, smo bili prepričani, da je bolezen premagal in da bo v miru in ozdravljen užival življenje in pokoj, kajti za ti dve dobrini je imel še veliko časa v življenju.

Ivan Jesenek se je rodil 12. septembra 1942 leta v Planini nad Šumnikom pod Tremi kralji (na Pohorju) sredi pohorskih gozdov, katerim je ostal zvest celo življenje. Kmetija, na kateri se je rodil, ni mogla nuditi pogojev za življenje vsem, zato se je Ivan po odslužitvi vojaškega roka zaposlil. Najprej se je zaposlil kot lovec na Pohorju, pa je kaj kmalu ugotovil, da poklicni lovec ni njegov pravi poklic. Zato je iskal drugo zaposlitev. Ostal je zvest gozdu in se leta 1967 zaposlil kot gozdni delavec, najpej na gozd-

POGLEJTE, UGANITE IN POVEJTE

Tudi za danes smo vam pripravili uganko in mislimo, da bo nekoliko bolj težka, kot pa je bila zadnja. Na sliki vidite minometno mino, ki izhaja iz druge svetovne vojne. Takih in podobnih min je moč najti še danes po tolikih letih. Sprašujemo vas, vi pa morate uganiti, kdaj in kje so našli to mino. Na kraju samem, ko so mino našli, je bil naš fotograf, odkoder je tudi ta posnetek.

Odgovore na zastavljeno uganko pošljite na Uredništvo VIHARNIKA, Slovenj Gradec, Vorančev trg do 25. januarja 1993. Čakata vas dve lepi nagradi!

Prazna torba je težja od polne.
Kjer ni veka tudi ni leka.
Kar zibelka zaziblje, lopata zakoplje.
Brez tolovaja ni obešanja.
Od boja nima nihče loja.
Ko imajo polna ušesa, še riti nastavijo.

Česar je polno srce,
usta govore.

Za kogar ti ni mar, posodi mu denar.

Prišlo je deklet iz črne kočice,
v krilu ima tri obroče,
pri koči ni denarca — ne soli,
samo, da kikelca šumi.

NA SLIKI JE VZMETNICA

Vse kaže, da zadnja uganka, ki smo vam jo zastavili, ni bila pretežka. Prejeli smo veliko odgovorov in vsi tisti, ki ste na sliki prepoznali »vzmetnico« Nove Opreme, ste uganili prav. Drugi ste napisali, da je to pletena košara, koš ali celo kurje perje.

KO SEM MAJHNA BILA
JE POSTELJA MOJA ZIBELKA BILA.
ZDAJ, KO SEM VELIKA, PA ME BOLJ
JOGI NOVE OPREME MIKA.

Tako je napisala in za prvo nagrado prejela vzmetnico: Barbara REBERNIK, Vodriž 13/a, 62381 Podgorje pri Slovenj Gradcu. Drugo nagrado — otroško vzmetnico pa prejme Jerica ROŠER, Šentlenart 34, 62382 Mislinja.

Nagradi je prispevala NOVA OPREMA Slovenj Gradec. Nagrajenkama iskreno čestitamo!

OGLASI TUDI V VIHARNIKU

**NAJ BO
SREČNO
IN
ZDRAVO ...**

Konec leta je čas za pregled minulega dela. Je priložnost, ob kateri se ozremo v preteklost in trenutek ko načrtujemo prihodnost. Mnogi, ki so preživeli že veliko problemov, vedo, da se tudi v »novem« letu ne more zgoditi nič tako posebnega, da se ne bi zgodilo v katerem koli drugem letu. Vsak začetek je na poseben način vznemirljiv, obetajoč, zastrašujoč ... Smo priča moriji v naši nekdanji državi, v času, ko v mladi Sloveniji postavljamo temelje svojega bodočega življenja. Kakšno naj bi bilo leto 1993? O tem so nam naši sogovorniki povedali:

BRANKO ŠOPINGER, avtomehanik v Transport in servisi: »Ob izteku starega leta imamo mnogo želja. Delam v kolektivu, ki je zelo mlad in želim, da bi v tem kolektivu tudi v prihodnje bilo kar največ medsebojnega razumevanja in sodelovanja. Želim, da bi čakajoči na delo dobili delo.«

OLGA JAMNIKAR, kmetica, Tolsti vrh pri Mislinji: »Osebnostno me v lanskem letu ni nič posebno prizadelo, vendar leto kljub vsemu ni bilo dobro. Samo suša nam je v kmetijstvu naredila veliko škodo, kar bo gotovo imelo še nekaj let posledice. Na zemlji je treba pridno delati, če hočeš, da je trud poplačan. In moja želja: da bi vse dobro obrodilo.«

IGOR LENASI, vojak, Podgorje: »Zdaj sem na služenju vojaščine. Moja želja je gotovo največja ta, da bi 15. april čim prej prišel, ker takrat bom sšel vojaško suknjo in se vrnil med domače. Doma imamo sicer kmetijo, ki je velika 18 ha in rad bi, da bi na njej pridno gospodarili.«

MILKA GOLIČNIK, kmetica, Spodnji Razbor: »Mi na Razborju živimo težko in naše življenje je trdo. Ljudje so zgarani od dela. Če hočeš na tej višini kaj pridelati, moraš biti priden. Zaradi strmin moramo marsikje obdelovati zemljo še ročno. Zato si izredno želim, da bi bil kmet za svoje delo in trud pošteno plačan.«

F. JURAC

